

Incomplete and Atypical Presentation of Kawasaki Disease: A Report of Four Cases and Review of Literature

Mohammad Sadeq Rezaee¹,
Javad Ghafari²,
Hasan Zamani²,
Saeid Fattahi³

¹ Department of Pediatrics, Thalassemia Research Center, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

² Department of Pediatrics, Faculty of Medicine, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

³ Pediatrics Resident, Students Research Committee, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

(Received December 20, 2010 ; Accepted August 16, 2011)

Abstract

Kawasaki disease (KD) is an acute febrile vasculitis mainly affecting children, with two types of presentation, namely, typical and atypical. It is the most critical cause of coronary artery complications and if not treated on time and appropriately, complications may occur in up to 25% of the patients will get. The occurrence of coronary artery complications increase in atypical presentation of the disease. However, punctual and appropriate treatment will decrease the complications up to 2-4 percent. This study reports four rare cases of incomplete KD. The first one is an 18 month baby girl with prolonged fever and atypical signs and symptoms of KD such as swelling of lateral mid thorax (5×10 cm). The second one was a 12-month baby boy presented with a 7-day history of fever without any other symptoms who showed coronary artery involvement in echocardiography. Finally, two cases, one was 4-and the other was 12-years old, who were hospitalized with appendicitis and later were diagnosed as affected by Kawasaki with coronary artery involvement. Atypical presentation of the disease led to misdiagnosis and prolonged process of diagnosis. Due to the increasing number of atypical Kawasaki cases and the probability of coronary artery disorder, it is recommended that atypical Kawasaki be considered in the differential diagnosis of the disease in the patients with fever of over five days without any clinical cause.

Key words: Kawasaki disease, atypical Kawasaki, appendicitis, children

J Mazand Univ Med Sci 2011; 21(85): 166-172 (Persian).

کاوازاکی ناکامل و تظاهر نامعمول: گزارش موارد و مرور مقالات

محمد صادق رضائی^۱

جواد غفاری^۱

حسن زمانی^۲

سعید فتاحی^۳

چکیده

بیماری کاوازاکی یک واسکولیت حاد تب دار دوره کودکی است. که به دو فرم معمول و غیرمعمول بروز می نماید. جدی ترین عارضه کاوازاکی درگیری عروق کرونر قلب می باشد که در صورت عدم درمان به هنگام و مناسب تا ۲۵ درصد بیماران عارضه دار می شوند. بروز این عارضه در موارد تظاهر غیرمعمول بیشتر می شود. درمان به هنگام و مناسب سبب کاهش موارد عارضه به حدود ۲ تا ۴ درصد خواهد شد. هدف مقاله حاضر گزارش چهار بیمار که تظاهر نادر این بیماری را نشان دادند، می باشد که شامل: شیر خوار ۱۸ ماهه که با تب طول کشیده و علائم آتیپیک به همراه تورم ۱۰×۵ سانتی متر در ناحیه میانی قفسه سینه، شیر خوار ۱۲ ماهه با تب ۷ روزه بدون علائم دیگر که در اکوکاردیوگرافی درگیری کرونر داشت، و دو کودک ۴ و ۱۲ ساله که با تشخیص آپاندیسیت بستری و نهایتاً کاوازاکی به همراه درگیری کرونر تشخیص داده شدند. در این بیماران شکل غیر معمول بیماری باعث اشتباه در تشخیص و طولانی شدن روند تشخیص شد. لذا توصیه می شود با توجه به افزایش موارد غیرمعمول بیماری کاوازاکی و احتمال ضایعه عروق کرونری در موارد تب بیش از ۵ روز بدون دلیل بالینی خاص، بیماری کاوازاکی غیرمعمول نیز در تشخیص افتراقی بیماری قرار گیرد.

واژه های کلیدی: بیماری کاوازاکی، کاوازاکی آتیپیک، آپاندیسیت، کودکان

مقدمه

به خصوص ژاپنی می باشد (۵،۶).
تشخیص KD براساس مشاهده ۴ مورد از ۵ مورد زیر همراه با تب (برای حداقل ۵ روز) گذاشته می شود: تورم ملتحمه، تغییرات مخاط دهان، لنفادنوپاتی گردنی و قرمزی، تورم یا پوسته ریزی دست و پا (۷) KD به دو فرم معمول و غیر معمول بروز می نماید. کاوازاکی غیر معمول به مواردی گفته می شود که تب بیشتر از ۵ روز و ۲ کرایتریای از ۵ کرایتریای فوق را دارا باشد. بیمارانی

بیماری کاوازاکی (Kawasaki Disease: KD) شایع ترین واسکولیت سیستمیک بعد از هنوخ شوین لاین پورپورا در کودکان است (۱) که غالباً کودکان کمتر از ۵ سال را درگیر می کند (۲). KD به عنوان دلیل اصلی بیماری اکتسابی قلبی در کودکان شناخته شده است (۴-۲). شیوع بیماری بین ۶۰ تا ۱۵۰ مورد از هر صد هزار کودک کمتر از ۵ سال در کشورهای مختلف گزارش شده است. بیشترین شیوع در جمعیت آسیایی،

E-mail: drmsrezaee@yahoo.com

مؤلف مسئول: محمد صادق رضائی - ساری: بلوار پاسداران، مرکز آموزشی درمانی بوعلی

۱. گروه اطفال، مرکز تحقیقات تالاسمی دانشگاه علوم پزشکی مازندران

۲. گروه اطفال، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران

۳. دستیار اطفال، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران

تاریخ دریافت: ۸۹/۹/۲۷ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۹۰/۴/۲۷ تاریخ تصویب: ۹۰/۵/۲۵

LMCA با قطر ۲mm، اکتازی و Brightness داشت و EF نرمال بود. سایر آزمایشات به صورت زیر بود:

Hgb= ۱۰/۶

WBC= ۹۵۰۰

PLT= ۳۷۴۰۰۰

ESR= ۶۵

در آسپیراسیون توده قفسه سینه، اسمیر منفی و در کشت استاف اورئورس رشد کرد. بیمار با تشخیص کاوازاکی معمول تحت درمان با IVIG (۲gr/kg) و آسپرین (۱۰۰ mg/kg/day) و سفازولین وریدی قرار گرفت. ۷ ساعت بعد از شروع درمان دچار خواب آلودگی و تشنج تونیک کلونیک به مدت ۳ تا ۴ دقیقه شد که تحت درمان با فنی تونین قرار گرفت و LP شد که LP بیمار نرمال بود. به تدریج هوشیاری بیمار بهتر شد و تشنج تکرار نگردید، اما تب بیمار ادامه یافت که دوز دوم IVIG (با همان دوز قبلی) تجویز شد. بعد از ۲ روز تب بیمار قطع شد و بیمار با حال عمومی خوب ترخیص شد. ۲- بیمار شیرخوار پسر ۱۲ ماهه‌ای است که از حدود ۷ روز قبل دچار تب شد که همراه با کاهش اشتها و بی‌قراری از چند روز قبل بود. سابقه بیماری خاصی ندارد. یک نوبت بستری به علت زردی نوزادی داشت که با فتوتراپی خوب شد. سابقه خانوادگی و حساسیتی خاصی را ذکر نمی‌کرد. از ۳ روز قبل آموکسی‌سیلین و استامینوفن مصرف می‌کرد. در معاینه ناخوش و بی‌قرار بود. در معاینات نکته مثبتی نداشت. معاینات عصر بیمار نرمال بوده و ردور، کرنینگ و برود زینسکی منفی بود. آزمایشات بیمار به صورت زیر بود:

Hgb= ۹/۸

WBC= ۲۸۲۰۰

PLT= ۵۱۳۰۰

ESR= ۹۵

Wright, 2 ME → منفی

B.C → -

که معیار های کامل KD را نداشته باشند به عنوان KD غیر معمول یا ناکامل شناخته می‌شوند که در این بیماران تشخیص با تاخیر انجام می‌گیرد (۸). موارد KD غیر معمول در شیرخواران شایع تر است (۹). شیوع KD غیر معمول ۳۱/۲ درصد می‌باشد (۴). هیچ تست تشخیصی برای KD وجود ندارد و پزشک باید با دقت بیماری‌هایی که نمایی مشابه با KD دارند را رد کند (۷). درمان اصلی کاوازاکی شامل تجویز گاما گلوبولین داخل وریدی، داروی ضد التهابی (آسپرین) و درمان ضد پلاکتی است (۱۰-۱۲).

در این مقاله به معرفی بیمارانی می‌پردازیم که تظاهر معمول بیماری را نداشته‌اند. گزارش موارد فوق برای حضور ذهن پزشکان بالینی مفید می‌باشد.

شرح مورد

۱- بیمار دختر ۱۸ ماهه‌ای است که با تب ۸ روزه و راش که از زیر بغل شروع شده بود و به تدریج به تنه و اندام‌ها گسترش یافت، توده‌ای در قفسه سینه از روز سوم پس از شروع تب، اریتم اطراف مقعد، زخم دهانی، ترک خوردگی لب‌ها و قرمزی چشم و کف دست‌ها مراجعه نمود. سابقه تماس با بیماری خاصی نداشته است. رشد و تکامل نرمال و سابقه دارویی و حساسیتی خاصی نداشت.

در معاینه بدو و ورود حال عمومی ناخوش بود. راش ماکولوپاپولر در تمام بدن، آفت دهانی و ترک خوردگی لب‌ها و زبان توت‌فرنگی، کوئزنتیویت غیرچرکی دو طرفه، لنفادنوپاتی گردنی ۱/۵×۱/۵ سانتی‌متر دو طرفه، اریتم ژنیتالیا و اطراف مقعد، قرمزی کف دست، یک توده متورم گرم و قرمز و دردناک (۵×۱۰ سانتی‌متر) در ناحیه میانی قفسه سینه سمت چپ یافت شد. سایر معاینات نرمال بود. در سونوگرافی شکم هیچ نکته مثبتی نداشت. در اکوکاردیوگرافی انجام شده، قطر RCA برابر mm ۲/۶ بود و اکتازی داشت،

در آنالیز مایع مغزی نخاعی نتایج زیر مشاهده می شود:

→WBC= ۴

RBC=۱

منفی →CSF کشت

در سونوگرافی شکم نکته خاصی نداشت. در اکوکاردیوگرافی اکتازی و آنوریسم کوچک در RCA و دیلاتاسیون خفیف در LMCA رویت شد. بیمار با تشخیص کاوازاکی غیرمعمول تحت درمان با IVIG به مقدار ۲ gr/kg/day و آسپیرین به مقدار ۱۰۰mg/kg/day قرار گرفت که تب بیمار ۲۴ ساعت بعد از شروع IVIG قطع شد.

۳- بیمار پسر ۱۲ ساله ای است که از ۲ هفته قبل از مراجعه دچار ضعف و تب و بی حالی و درد شکم می شود که با احتمال آپاندیسیت تحت نظر قرار گرفت. اما چند ساعت بعد با رد این تشخیص و حال عمومی خوب مرخص شد. روز بعد دچار تب و استفراغ و قرمزی زبان و چشم می شود که به همان مرکز مراجعه نمود و بستری شد و تحت درمان با آنتی بیوتیک قرار گرفت. طبق گزارش پرونده بیمار، در معاینه لنفادنوپاتی دو طرفه گردنی و کشاله ران یافت شد. همین طور راش ماکولوپاپولر تنه ای به مدت ۲۴ ساعت وجود داشت و با قطع تب محو گردید. بیمار ترخیص ولی پس از یک روز، تب و بی حالی مجدداً ادامه یافت که به این مرکز مراجعه نمود. در معاینه بیمار ناخوش بود، کبد و طحال بیمار زیر لبه دنده لمس شده و پوسته ریزی انگشتان وجود داشت اما سایر معاینات نرمال بود. مقادیر Anti VCA IgG مربوط به EBV برابر ۶۵ (افزایش یافته) و مقدار IgM آن منفی (۰/۵) بود. سایر آزمایشات به صورت زیر بود:

Hgb= ۱۱

WBC= ۴۰۰۰

PLT= ۶۷۰۰۰۰

ESR= ۹

در سونوگرافی، طحال ۱۴ سانتی متر و کبد ۱۳ سانتی متر (هر دو بزرگتر از نرمال) گزارش شدند، نکته مثبت دیگری گزارش نشد.

در اکوکاردیوگرافی، RCA= ۳/۵ mm و دیلاته و LCA = ۳/۸mm و آن هم دیلاته گزارش شد. بیمار با تشخیص کاوازاکی تحت درمان با IVIG به مقدار ۲gr/kg/day و آسپیرین به مقدار ۱۰۰ mg/kg/day قرار گرفت و تب بیمار بعد از ۱۰ ساعت قطع شد و بیمار با حال عمومی خوب مرخص شد.

۴- بیمار پسر چهار ساله ای است که به علت تب و درد شکم در اطراف ناف به اورژانس مراجعه نمود. در معاینه تندرینس در ناحیه مک بورنی وجود داشت اما سایر معاینات نرمال بود. جراح اطفال بیمار را آپاندکتومی کرد و در تشخیص حین عمل التهاب آپاندیس را ذکر نمود. تب و درد شکم بیمار ادامه یافت و دو روز بعد دچار کنژکتیویت غیر چرکی دو طرفه و زبان توت فرنگی شد. سایر معاینات نرمال بود. آزمایشات بیمار به صورت زیر بود:

Hgb= ۱۰

WBC= ۱۰۰۰۰

PLT= ۳۴۲۰۰۰

ESR= ۳۲

برای بیمار با تشخیص کاوازاکی غیر معمول اکوکاردیوگرافی انجام شد و دیلاتاسیون کرونر، MR (Mitral regurgitation) خفیف و Shining در RCA گزارش شد. سونوگرافی شکم نرمال بود. برای بیمار IVIG به مقدار ۲ gr/kg و آسپیرین به مقدار ۱۰۰ mg/kg/day تجویز شد. روز بعد علایم بیمار برطرف شد و نهایتاً مرخص شد.

بحث

KD اولین بار توسط دکتر تومی ساکو کاوازاکی در سال ۱۹۶۷ در ژاپن توصیف شد (۷). KD با تب

طولانی همراه با دیگر یافته‌های بالینی شناخته می‌شود (۱۳). براساس مشاهدات Hsieh و همکاران، کاوازاکی غیرمعمول احتمالاً بخشی از بیماری کاوازاکی می‌باشد که پاتوژنز مشابهی دارد اما تظاهرات کامل بیماری را نشان نمی‌دهد (۱۴). در صورت عدم دقت کافی پزشک، ممکن است تظاهرات بالینی KD با بیماری‌های شایع دیگر مثل مخملک و سندرم استیون جانسون اشتباه شود (۶). لذا برای تشخیص بیماری و شروع سریع درمان جهت کاهش بیماری‌های عروق کرونر، پزشکان بالینی باید شک تشخیصی بالایی داشته باشند (۱۴). آنوریسم عروق کرونر یا اتساع آن در ۱۵ تا ۲۵ درصد کودکان درمان نشده ایجاد می‌شود که بعدها ممکن است منجر به انفارکت، مرگ ناگهانی یا بیماری‌های ایسکمیک قلبی شود (۵). به همین علت اکوکاردیوگرافی وسیله مهمی برای تشخیص KD غیرمعمول می‌باشد (۱۴،۴،۳).

در بیمار ۳،۲ و ۴ به علت این که بیماران علایم معمول بیماری را نداشتند، لذا تشخیص بیماری با تاخیر انجام گرفت. در بیمار شماره ۱، با این که اکوگرافی در زمان مناسبی انجام شد اما باز هم اکتازی مشاهده گردید. Tseng توصیه می‌کند در کودکانی که کرایتریای کافی برای تشخیص KD ندارند، باید توجه کافی برای جلوگیری از عدم تشخیص KD غیرمعمول داشته باشیم (۴). در حقیقت انجمن قلب آمریکا پیشنهاد کرد در کودکان کمتر از شش ماه با تب ۷ روزه یا بیشتر باید انجام اکوکاردیوگرافی مدنظر قرار گیرد (۱۵).

در مطالعات مختلف، مشابه مطالعه حاضر، KD غالباً در پسران دیده می‌شود (۴،۱۰،۱۴،۱۹-۱۶)، ولی بین KD معمول و غیرمعمول از نظر توزیع سنی، جنسی و میزان درگیری کرونر تفاوتی وجود ندارد (۱۴). در بعضی مطالعات جنس مرد، سن بالاتر و تاخیر تشخیصی ریسک فاکتورهای ایجاد بیماری‌های عروق کرونر در KD معرفی شده‌اند (۱۰). Zulian و همکارانش بیماران KD معمول را با بیماران KD که علایم شروع آن با

تظاهرات نیازمند جراحی بود مورد مقایسه قرار دادند و نشان دادند که در موارد KD با شروع تظاهرات نیازمند به جراحی، نسبت مرد به زن بیشتر می‌باشد (۲/۳) در برابر (۱/۷) (۲۰).

به علت تظاهرات غیرمعمول بیماری و علایم همراه بسیار متنوع، ممکن است تشخیص KD مورد توجه قرار نگیرد (۲۱). علایم متفاوتی در KD غیرمعمول مشاهده می‌شود که از آن میان تحریک پذیری، آرتراالژی، درد حاد و اتساع شکم، هپاتومگالی و زردی را می‌توان نام برد (۲۰،۷). شکم حاد جراحی شیوع کمی دارد اما مواردی از آن گزارش شده است (۲۰،۲۲). علایم گوارشی در KD شایع هستند و درد شکم، تهوع و اسهال در یک سوم موارد دیده می‌شود (۲۲). معمولاً بیمارانی که در ابتدا علایم شکمی را تجربه می‌کنند، مبتلا به فرم شدید بیماری می‌شوند (۲۳).

شروع بیماری در بیماران سوم و چهارم با درد شکم و تب بود. بیمار سوم که از نظر سنی برای کاوازاکی، غیر معمول بود و با نشانه ناشایع بیماری نیز تظاهر نمود، با درمان آنتی بیوتیکی در مرکز دیگر تحت نظر قرار گرفت و ترخیص شد و با ادامه علائم به ما مراجعه نمود که با عوارض کاوازاکی یعنی درگیری وسیع کرونر مواجه شدیم. اما بیمار چهارم با علامت تپیک آپاندیسیت مراجعه نمود که تنها چند مورد تا به حال گزارش شد و توسط جراح با تجربه اطفال جراحی شد و بعد از آن علائم کاوازاکی آتپیک بروز نمود. در مطالعه Zulian از ۲۱۹ کودک با KD، ۱۰ نفر (۴/۶ درصد) در ابتدا از علایم شدید شکمی شکایت داشتند. KD غیرمعمول در زمان شکم حاد در ۹ نفر از این ۱۰ مورد دیده شد. ۵ بیمار تحت لاپاروتومی قرار گرفتند. واسکولیت آپاندیکولار در یک نفر از بیماران بعد از عمل تشخیص داده شد (۲۰). در کودکان بزرگتر با تب، راش، درد حاد شکم با هماتمز، KD باید در تشخیص افتراقی بیماری‌ها در نظر گرفته شود، به خصوص در حضور راش، لنفادنوپاتی یا هپاتومگالی (۲۰).

تب‌های بدون توجه مفید هستند اما برای تشخیص KD اختصاصی نمی‌باشند (۱). Singh نشان داد که لکوسیتوز در ۵۶/۵ درصد از بیماران، ترومبوسیتوز در ۵۲/۲ درصد و افزایش ESR در ۷۵/۵ درصد موارد دیده می‌شود (۳۰). صفار هم در مطالعه‌ای که KD را در مازندران بررسی کرده بود، آنمی خفیف، لکوسیتوز، ترومبوسیتوز و افزایش ESR را در اغلب بیماران گزارش کرد (۱۰). بیماران ما نیز تغییرات مشابه آزمایشگاهی را نشان دادند. بیمار دوم شیرخوار ۱۲ ماهه‌ای بود که فقط تب و بیقراری داشت و سایر نشانه‌های بیماری کاوازاکی را نداشت. سدیمان بسیار بالا و پلاکت بالا و تب طول کشیده بدون علت ما را مشکوک به کاوازاکی نمود که در اکتوبر شاهد درگیری کرونر بودیم و این موضوع تایید تشخیص بود.

به علت عدم وجود یافته‌های کلاسیک KD، نوع غیر معمول بیماری اغلب دیر تشخیص داده می‌شود. لذا این بیماری باید در کودکانی که تب طولانی مدت بدون توجه دارند، مد نظر قرار گیرد (۳۱) زیرا خطر ایجاد اتساع عروق کرونر در این موارد بالاست (۳۲) و با تشخیص زود هنگام می‌توان عوارض کرونری قلب را از ۲۵ درصد به ۲ تا ۴ درصد کاهش داد (۱۲-۱۰). در نهایت می‌توان نتیجه‌گیری کرد که شناسایی و معرفی موارد غیر معمول این بیماری می‌تواند پزشکان را به فکر این بیماری بیاندازد تا با تشخیص زود هنگام از اقداماتی مثل جراحی بیهیزد و با درمان زود هنگام با IVIG و آسپرین از عوارض قلبی پیشگیری نماید.

References

1. Cimaz R, Sundel R. Atypical and incomplete Kawasaki disease. *Best Pract Res Clin Rheumatol* 2009; 23(5): 689-697.
2. Liu YC, Hou CP, Kuo CM, Liang CD, Kuo HC. Atypical kawasaki disease: literature review and clinical nursing. *Hu Li Za Zhi* 2010; 57(6): 104-110.
3. Chang FY, Hwang B, Chen SJ, Lee PC, Meng CC, Lu JH. Characteristics of Kawasaki disease in infants younger than six months of age. *Pediatr Infect Dis J* 2006; 25(3): 241-244.
4. Tseng CF, Fu YC, Fu LS, Betau H, Chi CS. Clinical spectrum of Kawasaki disease in infants. *Zhonghua Yi Xue Za Zhi (Taipei)*

علی‌رغم اعتقاد گسترده مبنی بر این که KD یک بیماری عفونی است، محققین هنوز ارگانیسم عامل بیماری را نشناخته‌اند (۲۴). در یک مطالعه سوپرآنتی ژن را به عنوان عامل احتمالی KD شناسایی کردند (۲۵). سوپرآنتی‌ژن‌ها که توانایی فعال کردن تعداد زیادی لنفوسیت را دارند، احتمالاً به طروق مختلف در ایجاد KD نقش دارند (۲۶). سوپرآنتی‌ژن‌های خاص استرپتوکوک و استافیلوکوک به عنوان عامل KD پیشنهاد شده‌اند (۲۷). بیماری‌هایی که به واسطه سوپرآنتی‌ژن ایجاد می‌شوند (مانند سندرم شوک توکسیک) در افرادی ایجاد می‌شوند که پاسخ آنتی‌بادی ضعیف به "توکسین سندرم شوک توکسیک" می‌دهند. Gupta-Malhotra و همکارانش هم این فرضیه را مطرح کردند که در کودکان مبتلا به KD، تولید آنتی‌بادی در مقابل توکسین استرپتوکوک و استافیلوکوک نقص دارد (۲۸). بیمار اول علائم کاوازاکی را به تدریج پیدا نمود اما یک توده در قفسه سینه پیدا کرد که در کشت استافیلوکوک رشد نمود که شاید همین عامل، شروع کننده بیماری در این کودک بود. این علامت تاکنون در بیماران کاوازاکی گزارش نشده است.

بیمار اول دچار تشنج هم شد که این علامت نیز از نشانه‌های نادر در بیماری کاوازاکی است. در مطالعه Yun و همکارانش از ۱۲۱ کودک مبتلا به KD، تشنج در ۶ نفر (۵ درصد) مشاهده شد. شیوع تشنج در KD غیر معمول بسیار شایع‌تر از KD معمول می‌باشد (۲۹). تست‌های آزمایشگاهی برای رد کردن دلایل دیگر

- 2001; 64(3): 168-173.
5. Cimaz R, Falcini F. An update on Kawasaki disease. *Autoimmun Rev* 2003; 2(5): 258-263.
 6. Singh S, Kawasaki T. Kawasaki disease-an Indian perspective. *Indian Pediatr* 2009; 46(7): 563-571.
 7. Bradley DJ, Glodé MP. Kawasaki disease. The mystery continues. *West J Med* 1998; 168(1): 23-29.
 8. Rossomando V, Baracchini A, Chiaravalloti G, Assanta N, Buti G, Matteucci L, et al. Atypical and incomplete Kawasaki disease. *Minerva Pediatr* 1997; 49(9): 419-423.
 9. Joffe A, Kabani A, Jadavji T. Atypical and complicated Kawasaki disease in infants. Do we need criteria? *West J Med* 1995; 162(4): 322-327.
 10. Saffar MJ, Reshidighader F. Kawasaki disease in East Mazandaran, Islamic Republic of Iran, 1997-2002. *East Mediterr Health J* 2005; 11(1-2): 28-35.
 11. Shulman ST, De Inocencio J, Hirsch R. Kawasaki disease. *Pediatr Clin North Am* 1995; 42(5): 1205-1222.
 12. Wood L, Tulloh R. Kawasaki disease: diagnosis, management and cardiac sequel. *Expert Rev Cardio Vas Ther* 2007; 5: 553-561.
 13. Hinze CH, Graham TB, Sutherell JS. Kawasaki disease without fever. *Pediatr Infect Dis J* 2009; 28(10): 927-928.
 14. Hsieh YC, Wu MH, Wang JK, Lee PI, Lee CY, Huang LM. Clinical features of atypical Kawasaki disease. *J Microbiol Immunol Infect* 2002; 35(1): 57-60.
 15. Gandhi A, Wilson DG. Incomplete Kawasaki disease: not to be forgotten. *Dis Child Arch* 2006; 91(3): 276-281.
 16. Fukushige J, Takahashi N, Ueda Y, Ueda K. Incidence and clinical features of incomplete Kawasaki disease. *Acta Paediatr* 1994, 83: 1057-1060.
 17. Huang WC, Huang LM, Chang IS, Chang LY, Chiang BL, Chen PJ, et al. Epidemiologic features of Kawasaki disease in Taiwan, 2003-2006. *Pediatrics* 2009; 123(3): e401-405.
 18. Chang LY, Chang IS, Lu CY, Chiang BL, Lee CY, Chen PJ, et al. Epidemiologic features of Kawasaki disease in Taiwan, 1996-2002. *Pediatrics* 2004; 114(6): e678-682.
 19. Burns JC, Kushner HI, Bastian JF, Shike H, Shimizu C, Matsubara T, et al. Kawasaki disease: A brief history. *Pediatrics* 2000; 106(2): E27.
 20. Zulian F, Falcini F, Zancan L, Martini G, Secchieri S, Luzzatto C, et al. Acute surgical abdomen as presenting manifestation of Kawasaki disease. *J Pediatr* 2003; 142(6): 731-735.
 21. Thabet F, Bafaqih H, Al-Mohaimed S, Al-Hilali M, Al-Sewairi W, Chehab M. Shock: an unusual presentation of Kawasaki disease. *Eur J Pediatr* 2011; 170(7): 941-943.
 22. Hussain M, Ruiz B: Kawasaki Disease presenting with intussusception: a case report. *Ital J Ped* 2010; 36: 7.
 23. Zulian F. Reply. *J Ped* 2004; 144(5): 691.
 24. Leung DY, Meissner C, Fulton D, Schlievert PM. The potential role of bacterial superantigens in the pathogenesis of Kawasaki syndrome. *J Clin Immunol* 1995; 15(6 Suppl): 11S-17S.
 25. Leung DYM, Kotzin BL, Meissner HC, Fulton RD, Murray DL, Schlievert PM. Toxic shock syndrome toxin-secreting *Staphylococcus aureus* in Kawasaki syndrome. *Lancet* 1993; 342(8884): 1385-1388.
 26. Yarwood JM, Leung DY, Schlievert PM. Evidence for the involvement of bacterial superantigens in psoriasis, atopic dermatitis,

- and Kawasaki syndrome. *FEMS Microbiol Lett* 2000; 192(1): 1-7.
27. Matsubara K, Fukaya T. The role of superantigens of group A Streptococcus and Staphylococcus aureus in Kawasaki disease. *Curr Opin Infect Dis* 2007; 20(3): 298-303.
28. Gupta-Malhotra M, Viteri-Jackson A, Thomas W, Zabriskie JB. Antibodies to highly conserved peptide sequence of staphylococcal and streptococcal superantigens in Kawasaki disease. *Exp Mol Pathol* 2004; 76(2): 117-121.
29. Yun SH, Yang NR, Park SA. Associated symptoms of kawasaki disease. *Korean Circ J* 2011; 41(7): 394-398.
30. Singh S, Bansal A, Gupta A, Kumar RM, Mittal BR. Kawasaki disease: a decade of experience from North India. *Int Heart J* 2005; 46(4): 679-689.
31. de Ruijter FT, Wolfs TF, Geelen SP, Faber TE. Persistent fever of unknown origin in two young infants caused by the atypical form of Kawasaki disease. *Ned Tijdschr Geneeskd* 2004; 148(18): 892-895.
32. Valentini P, Ausili E, Schiavino A, Angelone DF, Focarelli B, De Rosa G, et al. Acute cholestasis: atypical onset of Kawasaki disease. *Dig Liver Dis* 2008; 40(7): 582-584.